

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 25 kr., za četrto leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice hištv. 5. — Deložniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobje se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, nplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Trgovinske pogodbe.

V državnem zboru se vrše in predno izide današnja številka naša, izvrše se že razprave o trgovinskih pogodbah naše države z nemško in italijansko, tedaj pogodbe med tripelalijanco t. j. med tremi državami, ki imajo tudi gledé na vojne slučaje neko zvezo med seboj. Da sklenejo one potem še tudi neko zvezo gledé na trgovino, to je le naravno in razumeje se lahko potem tudi to, da je taka zaveza nekaj bolj prijateljska ter da odjenja v tem ena državi drugi, kolikor je njej mogoče ali kolikor je drugi potreba, da more brez škodé ostati v tej zvezi.

Če stojimo na tem stališču, lahko se veselimo, da še pride med njimi tudi do trgovinske zveze. Takó pa sodi se tudi poprek pri vséh poslancih v drž. zboru; izvzeti je v tem samo nekaj mladočeskkih poslancev, ali nam ni treba, da se oziramo na-nje, kajti njih načela niso naša, še manj pa njih obnašanje. V obče torej pozdravljamo mi nove trgovinske pogodbe z veseljem, ali nič ne prikrijemo našim bralcem ene reči, katero pa ugamejo lahko sami — te, da bi želeli si jih, kar se tiče naše države, ugodniše in to v marsikateri reči. Ali to ni v naši in brz tudi ne v moči teh, ki imajo od naše države v tej reči besedo. V tej reči velja, kakor v navadnem življenji, slov. pregovor, ki pravi: »Roka roko umiva, obé pa lice«.

Na eno vprašanje pa damo in mislimo, da je to dolžnost naša, našim bralcem odgovor, na vprašanje: »Ali pa je sploh tacih trgovinskih pogodb treba?« Lahko je mogoče, da se stvar opravi brez pogodbe, kajti on, ki potrebuje kake reči, naj si jo kupi, kakor more in zna; na robe pa tudi tako: kdor ima kaj prodati, ta si naj poišče kupca, kjer in kakor mu je mogoče! To je sicer resnica, če je prodajalcev tacih in tacih kupcev toliko, da si jih človek prešteje na prste in še njim ne gre vselej, kakor bi radi in bi bilo mogoče, toda dru-

gače je, ako je obéh na milijone in to v kupčiji pri raznih rečéh. Tu ni mogoče shajati jim, ako ni pravil in to trdnih pravil, po katerih se je ravnati všem in če je le mogoče, brez vsake izjeme. In taka pravila ležé v trgovinskih pogodbah.

Države so različne in različno je tudi blago, ki se v njih prideluje ali tudi rabi. V eni državi se pridelava veliko kake reči in več, kakor se je potrebuje za domače prebivalce. V drugi pa je na robe, rabi se v njej ravno te reči več, katere je v prvi državi čez potrebo, a pridelava se v njej takih rečij, katerih ni v prvi, ali ne do volje. Kaj je tukaj naravniše, kakor da se začne med njima kupčija, trgovina? Vsaka prodaje drugi, česar jej ni doma treba, kupi pa od druge, česar nima doma, kolikor ji je treba. Resnica, tako je prav, ali vsi ljudjé v državi ne pridelujejo enacih rečij, in treba jim je kupovati in za-nje se podraži s tem blago, ako se more ono prodati dalje, v drugo državo. Več je kupca na blago, tem dražje postane blago. Narobe velja isto: več blaga, manj kupca dela ceno nižjo; tako pa je tudi zaslužek za tistega nižji, ki prideluje ali izdeluje blago.

Srečna je po takem država, ki more ustreči obéma, kupcu in prodajalcu, ali tega ne more brez carine t. j. brez denarja, ki ga pobira na svojih mejah od blaga, ki prihaja ali pa izhaja iz države. Od blaga, ki ga ima država več, kakor ji ga je treba za domače ljudi, od tega ne pobira nič ali le malo carine, ako gre blago iz države. Od blaga pa, ki ga je doma malo ter prihaja zato iz drugih držav, dela isto t. j. pobira malo carino. Zato pa ga lahko pride veliko v državo in ne za visoko ceno in v tem je za večino prebivalcev njenih velika dobrot. Ali v tem ne smemo pozabiti, da dela vsaka država tako in pridejo si zato rade ali nerade v navskrižje — prej ali slej na škodo sebi pa tudi prebivalcem svojim. In da se to ne izgodi, v tem leži za-nje potreba trgovinskih pogodb ali če gre vse dobro, napravi se med njimi celo tudi trgovinska zveza. V teh

se razdeli še potem carina in kar je s kupčijo še v tesni zvezi, na širje polje in takó se tudi izguba ali dobiček porazgubita, ter jih ne čuti nobena zvezna država preveč. Nove trgovinske pogodbe naše trpé 12 let, tudi to jih priporoča; upajmo torej, da po njih, ako že ne bomo na dobičku, vsaj ne bomo na škodi!

Govor dr. L. Gregoréca.

(V državnem zboru dne 16. decembra 1891.)

III. Govorim naj sedaj o dogodbah, katere so se vršile v Celji za cesarjeve navzočnosti pri vojaških vajah. Te dogodbe so bile nas Slovence globoko užalile. Mesto vsprejelo je cesarja slovesno. Žal, da je porabil nemški mestni zastop to dinastično slavnost za neprimerno, obžaljevanja vredno nemško-narodno demonstracijo. Slovenskih društvom se je udeležba pri slavnostih zabranila in slovensko pevsko društvo, katerega sedež je po pravilih v Celji, moralo je iz mesta ven in še le po dolgih in ponižnih prošnjah posrečilo se mu je dobiti privoljenja, da je smelo presvetlemu cesarju zunaj mesta, v slovenski občini »Celjska okolica«, prirediti primerno ovacijo. Ta ovacija uspela je izborna, kljubu temu, da so iz bližnjega mestnega parka nekateri nemškutarski Celjani hoteli na nedostojen način motiti petje a to je njega Veličanstvo cesar zapazil z vidno nezadovoljnostjo.

Za to neslanost pa je odgovorna mestna oblast v Celji in zato se nečem dalje s tem baviti. Vse drugače pa je z ondotnim okrajnim glavarjem. Nemški ta gospod imel je tedaj najlepšo priliko pokazati, kako se je obnašati avstrijskemu uradniku v upravnem okrožji, kjer je več narodnosti; kako je treba nasproti vsem narodom ravnati dobrohotno, nepristransko in pravično. Tega pa ta gospod ni pogodil. Na robe; pridružil se je odkrito za nas žaljivim demonstracijam mestnega zastopa Celjskega, podpiral ga je in varoval s svojo uradniško veljavo. Nekoliko dokazov za to! Prvo je to, da ni pustil, da bi se v avdijenciji poklonili presvetlemu cesarju župani slovenskih knečskih občin in trgov. To nezasluženo ponižanje moralo je te poštene in za javni blagor požrtvalno delujoče može toliko bolj razžaliti, ker je kmalu potem pri vojaških vajah v Schwarzenau-u presvetli cesar milostno vsprejel ondotne župane.

Hrvatje in Slovenci imajo starodavno navado, da pozdravljajo svoje vladarje z »živio« klici. Slovenski klici pa so gospodu okrajnemu glavarju Celjskemu zoperni in zato jih je na kratko prepovedal. Vozeč se pred cesarjevim vozom z županom mesta Celje, kričal je, ne zmeneč se za svoje dostojanstvo, med mnogobrojno zbrano slovensko občinstvo: »Živio ne smete klicati«.

Ko ga vpraša presvetli vladar po narodnostnih razmerah, odgovoril je neresnično: »Kmečke občine so slovenske, mesto Celje in vsi trgi, razen Braslovč, pa so nemški.« To, gospoda moja, pa ni resnično, kar se da statistično dokazati. Oprostite, da navajam številke. V območji okrajnega glavarstva Celjskega prebiva 138.097 Slovencev in 7867 Nemcev. V mestu Celju je 4655 Nemcev in 1557 Slovencev; v vseh štirinajstih trgih tega okraja prebiva poleg 1227 Nemcev 6757 Slovencev. Malostne manjšine so v trgih: Gornji grad ima poleg 779 Slovencev, 8 Nemcev; Šmarje 270 Slovencev, 7 Nemcev; Št. Jurij 419 Slovencev, 6 Nemcev; Braslovče 311 Slovencev, 2 Nemea in Vrnsko 621 Slovencev, 2 Nemea, v Mozirji, Ljubnem, Lučah in v Rečici pa so sami Slovenci, in nijeden Nemea.

Politični naši nasprotniki vedó povedati o Sloven-

cih marsikaj slabega in nam le neradi pripoznavajo kake kreposti; jedno pa nam morajo pripoznati, našo neumevno, neizcerno potrpežljivost. Nemske uradnike imamo in se jih še ne branimo, uradnike, kateri ne znajo našega jezika pravilno govoriti, in vendar se nam še smilijo — sam sem bil priča temu —, ako so nam pokazali le malo naklonjenosti, toda vsake potrpežljivosti je kedaj konec in tako tudi tukaj. Gospóda moja! Ako zlorablja c. kr. uradnik svojo oblast, da pokaže osebno mržnjo proti dotičnemu narodu, kakor je to storil okrajni glavar v Celji, tako je to čez mero; ako predstojnik politične uprave naših županov zato, ker so Slovenci, ne zmatra vredne, da bi stopili pred svojega cesarja in če nam prepoveduje pozdravljati ljubljene vladarja v narodnem jeziku in po starodavni navadi: tako je s tem užalil najsvetejša narodna in dinastična čuvstva; ako se pa končno predrzne usiljevati se med nas in našega cesarja in ga prevariti z neresničnimi trditvami, tako je to predrzno, za katero ne najdem parlamentarne besede. Obrnem se do slavne vlade: ako slavna vlada umeje in spoštuje našo 600letno neprestano dinastično zvestobo, našo požrtvovalnost, katero smo vselej in pri vsaki priliki izkazovali, potem naj nas reši takih uradnikov!

Cerkvene zadeve.

Cerkvena glasba.

Nemško cecilijino društvo, ki skrbi za pobožno petje v cerkvi, je v treh dnevih od 24.—26. avgusta pr. leta o priliki 13. svojega občnega zborovanja v Gradci jasno dokazalo, da je oživel božji duh v cerkveni glasbi, duh, ki pometa dozdanjo skladbeno smet iz božje hiše. Dosti se je v tem oziru v raznih krajih zgodilo in doglalo, malo pa še v naši vladikovini. Naše ubogo slovensko-štajarsko ljudstvo je zgrešilo svoje narodno petje in z njim tudi cerkveno; kar poje, to so večidel tuji »jodler-ji«. In te, ker boljšega ne pozna, poje tudi v cerkvi. Kake, vsedrugečne, resnobnosvete so nekaj se zlivale črez ustnice naših pradedov! (Poglej prvi letnik »Cerkvenega Glasbenika«). Da se ljudsko petje v cerkvi oblaži in postane enkrat dostojno, to je Bogu pri srci. Zato pa naj orglavec pred vsem stori svojo dolžnost in naj začne, kjer še ne dela tako, boljše orglati. Orglanje, ki se sliši po škofiji — izvzemši nekatere župnije delomg — to orglanje ni glashena umetnost, niti glasha, še manje pobožnost v glasbi. Kaj pa torej je? Če je kaj, je le nekoliko svetne ničemurnosti, katera moti navzoče v pobožnosti. Pokazalo se je, da celo v Mariboru taki, ki so znani kot orglavci, ne premorejo pravilno igrati najložje medigre, katera dostaja orglam, kraljici vseh instrumentov. Pomni si: orglanje je molitva v glasovih. Kdorkoli namreč je pri božji službi, mora moliti; zato pa eden moli na rožnivenec, drugi iz bukvice, orglavec pa na orglah. Sveti Duh pravi: »Pred molitvijo pripravi svojo dušo in ne bodi, kakor človek, ki skuša Boga«. Eccli. 18, 23. Ker ne moliš samo z duhom, ampak tudi z donečim soglasjem, katero nabiraš na tipkah, zato ti je treba ročnih vaj, da ne boš na orglah, kakor človek, ki z njimi skuša Boga. Zatoraj spravi si responsorije Foerster-jeve iz Ljubljane, ob enem tudi preludije v koralno-umetelnem smislu; nasvetujem ti Bernh. Kothe-ja predigre, prvi del (v katol. bukvarni v Ljubljani ali pri J. Meyerhoff-u, Bischofplatz, Graz). Vadi se doma vsajeno uro na dan. Nikdar ne preludiraj brez predloge; po predlogah so igrali in igrajo virtuozni orglavci, genijalni umotvorniki. Tako toraj in vsaka medigra, zagotavljam te, ti bo vir zvišenega veselja. Pozen